

ZPRÁVODAJ

58. JIRÁSKOVA HRONOVA

CELOSTÁTNÍ PŘEHLÍDKA AMATÉRSKÝCH DIVADELNÍCH SOUBORŮ, POŘÁDANÁ V RÁMCI FESTIVALU ZÁJMOVÉ UMĚLECKÉ ČINNOSTI 1988 NA POČEST 40. VÝROČÍ VÍTĚZNÉHO ÚNORA

CENY PŘEHLÍDKY DIPLOMY

divadelnímu souboru DISK Trnava Kopánka při MsKS v Trnavě za inscenaci hry Blahoslava Uhlára a kolektivu

„A ČO?“

divadelnímu souboru STUDIO MĚKS Volyně za inscenaci hry Ladislava Smočka

„PIKNIK“

divadelnímu souboru Divadlo pre Vás CHZJD Bratislava

za uvedení hry Gerta Hofmanna „STAROSTA“

Divadlu AHA! MĚKS Lysá nad Labem za uvedení hry Miroslava Pokorného „TAKOVÁ HRA“

divadelnímu souboru SOB Horšovský Týn za uvedení hry Viktorie Hradské „COMMEDIA FINITA“

divadelnímu souboru DIVADLO NA HRADBÁCH při MKS Levoča

za uvedení hry Milana Lasici a Júlia Satinského „NÁŠ PRIATEĽ RENÉ“

divadelnímu souboru STUDIO DK ROH Pramet Šumperk za uvedení hry Oldřicha Daňky „ZDALEKA NE TAK OŠKLIVÁ, JAK SE PŮVODNĚ ZDÁLO“

divadelnímu souboru J. K. Tyl DK ROH ZSE EPL k. p. Louny

za uvedení hry Istvána Örkénye „RODINA TÓTŮ“

ČESTNÁ UZNÁNÍ

Alexandru Marčanovi za vytvoření postavy Molla ve hře Gerta Hofmanna

„STAROSTA“

Miroslavu Pokornému za výtvarné řešení inscenace

„TAKOVÁ HRA“

HODNOCENÍ POROTY 58. JIRÁSKOVA HRONOVA

Dovolte mně, abych jménem poroty předložil hodnocení inscenací, uvedených na 58. Jiráskově Hronově, který se koná jako celostátní přehlídka amatérských divadelních souborů. Přehlídka se uskutečnila ve dnech 6. až 13. srpna 1988.

Posláním přehlídky konané v roce 40. výročí Vítězného února bylo mimo jiné prokázat aktivní vztah amatérského divadla k současnosti a jejím problémům, přispět k uvědomělému a systematickému ujasňování ideových i uměleckých principů socialistického divadla, ale také být inspirací pro širokou divadelní veřejnost a prostředkem k prohloubení jejích teoretických znalostí.

Přehlídka byla opět koncipována jako tvůrčí dílna, jejíž obsah a význam se realizoval v jednotlivých akcích, ale pře-

devším v jejich vzájemných propojeních.

Letošní Jiráskův Hronov charakterizovalo úsilí vypovídat o problému vztahu člověka a společnosti, problému manipulace a sebemanipulace, ale také hledání možností člověka těchto dnů a jeho seberealizace. Diskuse přinesly vážně položené otázky po dalším směřování autorského divadla a také se zabývaly úrovní herecké tvorby ať už v jakémkoli typu divadla. Většina souborů vystupujících v hlavním programu byla na Hronov nominována poprvé. Došlo k jisté obměně souborů [řada špičkových souborů v Hronově úspěšných pracuje na inscenacích v delším časovém úseku], na druhé straně však, jak to bývá, zaplatily dost vysokou nováčkovskou daň. Studijní představení se stala rov-

noprávnou součástí přehlídky. Také porota jim mimo svůj hlavní program a pro potřeby diskusních klubů věnovala pozornost. Porota také ocenila mimořádný přínos doplňkového programu, který umožnil účastníkům dávat do souvislostí řadu úspěšných inscenací při jiných příležitostech s hlavním i studijním programem přehlídky.

V týdnu od 6. do 13. srpna 1988 hodnotila porota 8 inscenací (5 českých, 3 slovenské), když výběr obsahoval 4 hry současných českých autorů, jednu slovenskou, 1 maďarskou, 1 německou a 1 slovenskou z oblasti autorského divadla. Hrál se v Jiráskově divadle, ve Žďárně a v hronovské Slávii.

Porota analyzovala umělecký záměr, jeho zobrazení, jednotlivé složky inscenace, celkovou tvořivost, sdělnost i celkový přínos z hlediska socialistického divadelního umění. Porota neznámkovala, nestála nad soubory se zdviženým prstem, ale spolu s inscenátory společně hledala další východiska pro tvořivou práci. Myslím, že nebyl jediný soubor, který by ten- to způsob dialogu neocenil.

(dokončení na str. 2)

9/88

Gert Hofmann — STAROSTA

Vyspělý soubor Divadlo pre Vás z Bratislavy se pokusil ve své inscenaci o osobitý pohled a tvůrčí přístup k textové předloze. Humanistické poselství nasměrované v původní podobě protifašisticky, bylo zaměřeno všeplatněji, jako protest proti lidské malosti a lhostejnosti. Příběh však byl vyvázán z konkrétního prostředí, text silně zestrutněn a postavy koncipovány s výraznou stylizací. Tím však došlo k příliš zjednodušené modelovosti, což se odrazilo jak v režijním a výtvarném řešení, tak v herecké složce, i když každý ze tří představitelů je zajímavou jevištní osobností. I přes posun v základním stavebním principu Hofmannova dramatu, k němuž došlo rezignací na vývoj a proměnu postav, je třeba přiznat, že se souboru i s těmito problémy základní autorovo poselství sdělit podařilo.

Miroslav Pokorný — TAKOVÁ HRA

Soubor AHA! z Lysé nad Labem reprezentoval na Jiráskově Hronově ten typ souborů, které se netají svojí generační vyhraněností a úsilím vyjádřit především svůj životní pocit a stanovisko a až potom uvažuje, jak toto všechno sdělit publiku a jaké prostředky použít. Na jedné straně se velmi přesně formuluje teze a všeobecná myšlenka díla jako reakce na tuto tezovitost vzniká ambice vyjádřit ji velmi artistně. Taková hra je inscenace, která chce vyvolat souvislý proud asociativního myšlení, ale zároveň nechce vykládat příběh, situaci, postavy či vztahy. Divák pozná brzy, co mu soubor předkládá, o čem chce vypovídat a potom již s menší pozorností sleduje ilustraci nastolené teze. Sympatické na souboru je, že chce výrazně vyjádřit svůj skepticismus nejen vůči společnosti, ale i jedinci, který se dá rychle a často i rád zmanipulovat. Objevuje se zde i obava ze ztráty identity jak jednotlivců, tak celé generace. Přes uvedené problémy prokázal soubor v čele s režisérem, libretistou, hercem i autorem scénografického řešení Miroslavem Pokorným upřímnost a dlouhodobou zaujatost tímto způsobem jevištní tvorby.

Viktorie Hradská — COMMEDIA FINITA

Divadelní soubor z Horšovského Týna realizoval text, který byl v původní verzi napsán jako monodrama, jako sled čtyř monologických rozhovorů, které jsou propojené postavou komentátora. Celkový tvar má být jakýmsi uměleckým večírkem na počest slavné české zpěvačky Emy Destinové, který však neprobíhá podle představ organizátorů, protože každá z žen, které se pohybovaly v blízkém okolí umělkyně, sděluje své subjektivní pocity, které nepostihují její pravdivý obraz. Inscenace chtěla upozornit na vážné etické problémy, jako je závist, pokrytectví, znemožnění každého, kdo přerostl průměr a upozornit na některé rysy národní povahy označené jako česká malost. Jistě nechyběl záměr představitelky čtyř žen individualizovat svůj projev. Dělo se tak však především vnějšími prostředky, dramatický dialog s divákem byl spíše vyprávěním. Značné nedostatky v jevištní řeči, ale možná i malá herecká proměna a schopnost navázat kontakt s divákem, způsobily, že divák se dovídal jenom základní informace obsažené v textu. Jsme si vědomi, že amatérské divadlo plní také funkci osvětovou, přece jenom jsme zvyklí od něho očekávat víc, než se podařilo souboru z Horšovského Týna.

M. Lasica a J. Satinský — NÁŠ PRIATEL' RENÉ

Divadelní soubor z Levoče si pro svou inscenaci vybral text poznamenaný osobitým rukopisem jeho tvůrců. Inspirace románů Ignáce Bajzy je tu spíše duchovní, jinak se satirické ostny obracejí především k pohledu na některé rysy národního slovenského charakteru a k zobrazení necitlivých zásahů do umění. Na hloubce tohoto kritického záberu se podepsala jistě i doba vzniku, čas už dnes mnohé posunul dál. Řada jednotlivých dílčích postřehů však může najít i dnes svůj divácký ohlas, a to inscenace potvrdila. Nesnažila se budovat celistvou kompozici, ale naopak zdůrazňovala spíše podobu kabaretně revuálního divadla. Jednoduché prostředky nedávaly možnost využít šance k bohatšímu divadelnímu obrazu. I herectví se spíše spokojovalo s pouhým slovním sdělením vtípů a nerozvíjelo originální řešení situací. Zdá se, že soubor velmi poctivě a bez jakéhokoli předstírání udělal to, co v současné chvíli umí především a šel cestou, na kterou stačí.

Oldřich Daněk — ZDALEKA NE TAK OŠKLIVÁ, JAK SE PŮVODNĚ ZDÁLO

Divadelní soubor ze Šumperka si pro svoji inscenaci vybral text původně vzniklý pro zájezdovou činnost, rutinně koncipovaný, který má základní literární úroveň, ale kterému chybí vý-

raznější divadelní a myšlenková náročnost. V inscenačním přístupu se soubor zpočátku pokusil o jistý ironizující přístup, který se však brzy vytrácel. Publikum bylo svědkem spíše odvyprávění Daňkova textu, který nebyl členěn ani interpretován. Věčný zápas mužského a ženského elementu se tu spíše konstatoval, neozvlášťňoval, neměl myšlenkovou váhu a dostatečnou hravost. Teprve v poslední scéně se představitelka ženské postavy dopracovala k plastičtějšímu výkonu. Soubor ze Šumperka působil jako zástupce těch souborů, které nemají větší ambice, než uvěřit textu, poctivě hrát divadlo a samostatný tvořivý přístup k jevištní tvorbě nechávají v pozadí.

Kolektiv souboru a Blahoslav Uhlár — A ČO?

Inscenace divadelního souboru Disk z Trnavy Kopánky předem programově manifestuje zásadní nesouhlas s momentálním stavem divadla na Slovensku a nazývá ho krizí divadla. Příčinu krize vidí v konvenci tradičního divadla. Proti ní staví svébytný typ autorského divadla nezávislého na předem dané textové předloze, která by svazovala tvůrce k respektování zákonitosti dramatu. Divákovi je předkládán tvar, vycházející více z postupů pohybového divadla, kde se jednotlivci od počáteční improvizace pokoušejí dojít k poznání sebe sama a k pojmenování kolektivu i celé společnosti včetně mezilidských vztahů. Postupné vrstvení jevištních metafor rozšiřuje prvotní jednoduchost základních prvků výpovědi a mělo by umožnit poznání světa, jehož jsme spoluúčastníci. Zůstává otázkou, na kolik je divákovi dostatečně sdělná oscilace mezi zobrazením všednosti až banálnosti a mezi výpovědí o závažných problémech zobrazených s divadelní fantazií a metaforou. Inscenace trnavského souboru je však bezesporu úspěšnou specifickou výpovědí o našem světě a zároveň výrazným pokusem hledat zákonitosti jiného divadelního jazyka.

István Örkény — RODINA TÓTÚ

Představení souboru J. K. Tyla z Loun bylo vážně poznamenáno dlouhým výpadkem proudu. Lounský soubor se s touto skutečností obětavě vyrovnal a za těchto podmínek dokončil inscenaci v technicky nedokonalé podobě, ale aniž by ztratila své charakteristické rysy, které se projevovaly od samého začátku. Inscenace sama postrádala čitelný režijní výklad. I scénické zobrazení textu se pohybovalo ve velmi jednoduchém popisném realismu a dokládalo, že inscenátoři nepochopili Örkényho poetiku, jeho grotesknost, prostřednictvím které obnažuje kořeny zla jak ve společenských mechanismech, tak v člověku samém. Inscenaci, která postrádala bohatěji vyložené situace i vztahy mezi jevištními postavami, také nepřispěly některé škrty, které mátlý vývoj situací i postav. Můžeme ocenit záměr souboru zobrazit na jevišti téma fašismu a jeho zrádných symptomů, ale zároveň musíme konstatovat, že touto inscenací nedokázal soubor svůj záměr realizovat.

Ladislav Smoček — PIKNIK

Inscenace souboru z Volyně položila důraz především na složku hereckou, což je v kontextu letošního Jiráskova Hronova čin ojedinělý a poměrně vzácný. Předpoklad pro to vytváří textová předloha soustřeďující pozornost na obnažené lidské chování a jednání ve vyjaté mezní situaci. V inscenaci se nejvíce dařilo budovat hereckou práci základní vztahy mezi postavami a vyjevovat v jednotlivých sekvencích elementární pravděpodobné vztahy lidí. Méně se dařilo rozvíjet vazby k daným okolnostem jako džungle a noc, jež jsou zdrojem trvalého nebezpečí. Ty také vytvářejí reálnou základnu, z níž roste celistvý vnitřní stav jednotlivců a jejich napětí, v němž vše nabývá polohy ostrého sváru a rozporu. Konkretizace její podstatné části byla svěřena vypravěči, připsané postavě, která nemohla přinést potřebnou míru té pravděpodobnosti, jež je potřebná pro vytvoření smyslové naléhavosti této mezní situace. Dramaturgická úprava textu přináší také další inscenační problémy, které se nepodařilo odstranit. Především proto, že přítomnost a funkce této dotvořené a připsané postavy není ani myšlenkově ani tvarově dostatečně zdůvodněna. A tak hlavním přínosem představení v kontextu letošního Hronova je, že připomíná naléhavě význam herecké složky jako rozhodující složky divadla vůbec.

● ● ●
Dovolte mně, abych poděkoval z tohoto místa jménem poroty všem pořadatelům za výborné podmínky a zájem o naši práci. Dovolte, abych poděkoval všem členům poroty za odbornost, citlivost a taktost při jednáních se soubory. Děkuji všem těm, kteří se svou tvořivostí podíleli na dobré pracovní atmosféře 58. Jiráskova Hronova. Dovolte mně, abych vyslovil přání, ať je příští sezóna divadelních souborů co nejúspěšnější, ať přinese své dobré výsledky na příštím 59. Jiráskově Hronově, ať se všichni v tomto divadle za rok ve zdraví sejdem.

PROF. FRANTIŠEK LAURIN
předseda poroty 58. JH